

50

éves a
*Budapesti
Monteverdi Kórus*

XXXII. ÉVFOLYAM 4. SZÁM 2022.

ZeneSzó

A MAGYAR KÓRUSOK, ZENEKAROK ÉS NÉPZENEI EGYÜTTESÉK
SZÖVETSÉGE – KÓTA LAPJA

50 éves a Budapesti Monteverdi Kórus

Zenei sorsközösség (Köteles György).....	3-6. oldal
Kertész Attila 80. születésnapjára (Dr. Livják-Rozoga Veronika)	6-7. oldal
Nemzetközi kapcsolatok (Márkusné Natter-Nád Klára)	8-11. oldal
160 éve szól a kórusmuzsika Baján (Terrayné Ifjú Erzsébet)	12-15. oldal
Őrizzük a lángot! (Terrayné Ifjú Erzsébet).....	15-16. oldal
Szilánkok, élmények a kórustagságról (Kozma Ildikó)	17-18. oldal
Kórusélményem (Havasi Jánosné).....	18. oldal
Újra Éneklő Ifjúság Díszhangverseny a tolnai megyeszékhelyen (Naszladi Judit)	19. oldal

FELHÍVÁS

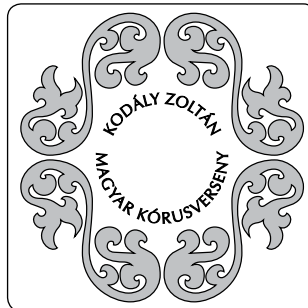
Kodály Zoltán IX. Magyar Kórusverseny

A Magyar Kórusok, Zenekarok és Népzenei Együttesek Szövetsége – KÓTA 2022. november 17-20. között ismét megrendezi a magyar kórusok országos minősítő rendszerének legmagasabb szintű versenyét, a Kodály Zoltán IX. Magyar Kórusversenyt.

Várjuk azok jelentkezését, akik együtteseikkel fontosnak tartják az európai és nemzeti kultúránk, és az igényes kóruséneklési tradíciók továbbörökítését! Kérjük a karnagyokat, hogy a műsorválasztás során Kodály Zoltán ritkábban elhangzó műveinek előadásával adjanak tiszteletet a verseny névadójának!

Az online kitölthető jelentkezési lap a KÓTA honlapjáról (www.kota.hu) érhető el. Kérdés esetén a kodalyverseny2022@kota.hu emailcímen állunk rendelkezésre!

Jelentkezési határidő: 2022. szeptember 19.

Különleges, kettős jubileumra készült kötettel ajándékozta meg barátait a Monteverdi Kórus 2021 karácsonyán. Az időzítés is különleges, ugyanis az ilyen ünnepi írás („Festschrift”) gyakorta lekési az ünnepet (akár évekkkel), ezúttal viszont már ünnep előtt elkészült, hiszen a jubileum éve 2022.

A kötet lapjairól a jubiláló közösségnek és vezetőjének kettős portréja bontakozik ki, páros története sejlik fel. A jubileum legnagyobb különlegessége ugyanis, hogy az énekkar alapító karnagyának vezetése alatt járta végig ezt a fél évszázados, nem mindennapi utat. „Zenei sorsközösségben”, ahogyan azt a kórus egyik alapító énekese írja. (196. o.) A könyv sajátossága, személyes emlékkönyv-szerűsége pedig abban ragadható meg, hogy nem esemény-sorokra, nem a (különböző tiszteletet érdemlő és parancsoló) „eredmények” felsorakoztatására helyezi a hangsúlyt, hanem mindezek emberi-közösségi oldalát állítja előtérbe.

Az emlékkönyv 14 fejezetre tagolódik, az ezekben gyűjtött különböző műfajú és hangvételelű írások a Monteverdi Kórus életének más-más szakaszát, tevékenységének különböző oldalait mutatják be. A könyvet lapozgatva azután rétegről rétegre („pli selon pli”) jutunk egyre beljebb „a Monteverdi” sajátos világába. Az indulás éve, a fennmaradás nehézségei, a hazai és nemzetközi sikerek, ismertség és elismertség – ezek a kóruséletrajz állomásai. A pálya szakmai oldalát

jól jellemzi a repertoár gazdagodása és tágassága Palestrinától John Rutterig, Csíkszentdomokostól (Ima alkonyi harangszóra) Argentínáig (Misa Criolla). Jellemzi továbbá a XIX-XX. századi magyar kórusirodalom, melyet műsorán tart, a kortárs zene, amelyet bemutat, és jellemzi az előadói teljesítmény, amely megbízhatóan professzionális – ahogyan ezt Párkai István a 20. évforduló alkalmából kiemeli (31. o.), magaslatait pedig olyan monumentális előadások érzékeltethetik, mint a Monteverdi Vespro vagy a Verdi Requiem.

A szakma mögöttese, az emberi dimenzió, mondhatnánk, a condition humaine sok mindent magába foglal. Benne van a felkészülés fegyelme és izgalma (a szolamok egyéni vagy kiscsoportos felmondása), a próbák és a szereplések zenei és társas élmény-vetülete (ahogyan arról az együttes tagjai beszámolnak), az utazások, „kalandok földön, vízen, levegőben” (ismét egy énekkari tagot idézve, 83. o.), találkozások lehetősége különféle emberekkel, vidékekkel, ízekkel, a kötetlen együttlétek jókedve, amely az emlékkönyv számos írásából sugárzik, meg az együttesnek a családtagokra is kiterjedő vonzása – a teljes élet. Életteljesség.

Szakma és emberség egysége a könyv egyik fontos – talán a legfontosabb – kórus-módszertani „tanulsága”, habár épp ez a dolog nem „tanítható”. Szőnyi Erzsébet írja, a 40. évforduló alkalmából: „A muzsikálást, a karvezetést meg lehet tanulni, akár sikerrel művelni is lehet, de az a kohézió, ami évtizedekig töretlenül összetart egy kórust, megfejthetetlen. Erre születni kell. Kollár Éva ezzel az adománnyal jött a világra.” (A Magyar Kodály Társaság Hírei, 2012/2, 12. o. A jubileumi kötetben 242. o.)

Habár egészében és lényegében sem a Monteverdi-jelenség, sem a sajátos karnagy karizma meg nem fejthető, lehetséges azonban egyes elemeit leírni, amihez az emlékkönyv jó segítséget ad.

Elindult egy kórus – 1972, ez a kötet második fejezetének címe. Hogyan is indult? „Ki alapította a Monteverdi Kórust?” „A rövidnadrágos, muzsikáló kedvű diákok” – állítja az alapító karnagy, a Leővey Klára Gimnázium egykori énektanára (17. o.), aki a diákok muzsikáló kedvét felébresztette; külső ösztönzést Petrovics Emiltől kaptak a fiatalok (198. o.), hogy a közös muzsikálást érettségi után is folytassák.

Folytassák, de hol? Egzisztenciális kérdés. Egy ideig lehet magánlakásban, amíg a szomszédok elviselik, vagy lehet iskolában, templomban, amíg engedik, és lehetett 22 éven át az OKISZ támogatásával, a szervezet Szentkirályi utcai székházában. Az énekkar története a próbatermek tükrében – ezt a címet is viselhetné az a visszaemlékezés, amelynek végén (128. o.) időrendi táblázat nevesíti a működési helyszíneket. Ötven év, 13 „telephely” – hányatott életút, egy hatalmas ívű művészi pályafutás háttérében. Az emberi dimenzió: a belső erő, amely a nehézségek között

megtart, és a szeretet, amely összetart.

A pálya, amelyről a könyv szól, hangsúlyozzuk újból, egyszerűsége a karnagy, Kollár Éva művészi-emberi útja. Kollár Éva mesterei, példaképei áttételesen a kórust is formálják. Nagy nevek sorjáznak: Tamás Alajos, Katanics Mária, Szőnyi Erzsébet, Párkai István, Andor Ilona. (247. és 17. o.)

A hatások között időrendben az első Tamás Gergely Alajosé; aki a budai ferencesek egykori karnagyának kivételes talentumairól óhajt fogalmat alkotni, megteheti a Bősze Ádám szerkesztette P. Tamás Alajos Emlékkönyv alapján. Kollár Éva még általános iskolás korában kezdett énekelni a budai ferenceseknél, a templom Kapisztrán Kórusában ismerte meg későbbi férjét, meséli egy másik emlékkönyvben. (Katanics. „A legmélyebben átélt szellem mágusa.” 265-266. o.)

Középiskolai énektanára, Mohayné Katanics Mária, a Szilágyi Erzsébet Gimnáziumból, nemcsak kivételes szuggesztivitásával hatott Kollár Évára, hanem azáltal, ahogyan a karnagy, tanári és családanyai hivatást ötvözte: „ebből gondoltam, hogy talán nekem is sikerülhet

Jubileumi hangverseny 2022.05.08. Szép3-terem

ez a többszólamú életforma.” (Uo.)

A zeneakadémiai mesterek, Szőnyi Erzsébet és Párkai István emberi-művészi-tanári portréját, karakteres vonalakkal, már a Monteverdi Kórus emlékkönyve vázolja fel (22-24. és 30. o.), előbbire vonatkozóan megerősítve-kiegészítve mindazt, amit a 2020-ban megjelent és Márkusné Natter-Nád Klára által szerkesztett Szőnyi-emlékkönyvből „Kodály katonájáról” és a szuverén alkotóművészről tudunk.

Andor Ilona pedig a nagy közvetlen példa a Leövey Klára Gimnázium tantesztületében, akinek világhíre a diákokat és a tanár-utódot egyaránt inspirálhatta.

Sorjáznak a jubileumi kötetben kollégák nevei is, akik az énekkar útját egyengették: Zakariás Anikó, Vass Lajos, Baross Gábor, a társművészetek világából a néptáncos Vásárhelyi László (az OKISZ egyik művészeti irányítója) – utóbbinak néhány 1997-ből származó méltató sorát is olvashatjuk. (194. o.) Nagyon sokan szerepelnek azután, a kötet számára 2021-ben készült írással – köszöntő sorokkal

vagy akár több oldalnyi megemlékezéssel: Boda Gabriella (Franciaország), Czifra János (Salzburg), Csányi Tamás, Déri András, Eckhardt Mária (az „idősebb testvér”, vagyis az Országos Széchényi Könyvtár 1970-ben alakult énekkarának vezetője), Hartyányi Judit (Kollár Éva zeneakadémiai tanártársa), Horváth Gábor, Hraschek Katalin, Mindszenty Zsuzsanna, Medveczky Ádám, Mohay Miklós, Nagy Márta, Ney Gábor, Nógrádi Péter, P. Ispán Franciska, Sapszon Ferenc, Sebestyénne Farkas Ilona, Tardy László, Tillai Aurél, Tóth Péter, Tóthpál József, Virág László (versben), Zádori Mária – a névsor zenei életünk valóságos

Jubileum után férjével, Pintér Örsrel és a virágokkal

keresztmetszetét adja. A felsorolt és a kötet számára újonnan készült írások mellett vannak régebbiek is: nyilatkozatok, Daróci Bárdos Tamásé (1992), Kocsár Miklóse (1997), és kritikák hangversenyekről, Körber Tivadar (1996), Nagy Olivér (1998) és mások tollából.

A kritikai műfajban a legkorábbi dokumentum Raics Istvántól való, és az énekkar 1981. december 15-i hangversenyét méltatja. Idézzük néhány sorát: „Az OKISZ Monteverdi Kamarakórusa gyönyörű műsort adott a Magyar Rádió 6-os stúdiójában, a kiváló Kollár Éva irányításával. A nyilvános adás során elbűvölően hangzottak el a régi zene nagyjainak a szép éneklés magasiskoláját reprezentáló alkotásai és korunk magyar szerzőinek kompozíciói.” A koncertműsor, melyet a Rádió és Televízióújság közölt, már szerkesztésében is „gyönyörű”. 1600 körüli madrigálsorozat – egy Tomkins-, öt Wilbye- és négy Monteverdi-szerzemény –, azután „Weöres Sándor-ciklus”, vagyis Bárdos Lajos, Gárdonyi Zsolt és Kodály egy-egy Weöres-megzenésítése, végül még egy Kodály-mű szólalt meg, a Szép könyörgés, melynek „hullámzását és abszolút intonációs tisztaságát [...] e nagy ívű énekkari koncert méltó befejezésének” érezte a recenzens. (235. o.)

Néhány évvel a stúdióhangverseny után és néhány hónappal a zeneszerző halála előtt Bárdos Lajos részt vett az énekkar egyik próbáján (1986. április 16.), hogy útmutatásaival segítse a Libera me, az Ave maris stella, az Első népdalrapszódia és a Régi táncdal hiteles interpretációját. Kivételes, zenetörténeti alkalom, amelynek mintegy hiteles jegyzőkönyvi kivonatát közli a kötet, Kollár Éva egy 2019-ben elhangzott konferencia-előadása nyomán. (25-30. o.)

Az előzőekben a nevek nyomvonalát követve, a mesterektől és példaképektől indulva azon a magyar körképen tekintettünk végig, amely az emlékkönyvből kibontakozik.

Hasonlóan láttató erejű körképet fest az emlékkönyv Kollár Éva és a Monteverdi Kórus kiterjedt nemzetközi kapcsolatrendszeréről: kórusversenyekről, a világ Monteverdi-kórusait megszólító fesztiválokról, vendégkarnagyokról, cserepartnerekről, hangversenykörtutakról, a „XXI. Choralies” keretében Kollár Éva vezette franciaországi „magyar műhelyről” (174-175. o.), ahol a Monteverdi a bemutatókórus szerepét töltötte be. (Chants hongrois de pure source,

Serlegek és kupák

magyar énekek tiszta forrásból – hirdeti a rendezvény programfüzete.) Példaképpen említjük még az argentin világsztár José Cura budapesti fellépéseit, ő volt a korábban hivatkozott Verdi Requiem és más előadások karnagya; próbamunkájának leírásából (166–169. o.) épülhet szakmabeli és zenekedvelő egyaránt. Mintegy az „argentin kapcsolat” ellenpontjaként a tekintet a Márton Áron Emlékév 2016-ban megvalósult erdélyi program-sorozatára vetül, Szőnyi Erzsébet művére, benne a fehér vértanú püspökre megnevezetlenül is nyilván utaló csíkszentdomokosi imával, „alkonyi harangszóra”. (186. o.) Ima a keleti végeken. Az emlékkönyv e fejezetének enigmatikus címe: A zene határtalan. – E művészi és földrajzi „szélső értékek” között szerepel azután mindenféle égtáj mindenféle élménye és zenéje: Itália, Spanyolország, Nyugat-Európa (a kontinens és a Szigetország); Szlovénia, Szlovákia, Csehország, Ukrajna és a nagy orosz föld.

A kötet végén kis adattár találok, amely felsorol több mint 440 egykori és jelenlegi énekkari tagot, több mint 200 szólistát (egyiküket önkényesen kiemelve: szerepel a névsorban Prevoz János, a Kapisztrán Kórus Bach János-passió előadásainak valamikori evangélistája, a rózsadombi Kapisztrán Szent János templom nagyszombati Exsultet-énekese), 220 „jelentős” szereplést (tehát válogatást; a fent említett rádiókoncert például, amelyről Raics István méltatását idéztük, nem található a közzétett listán), felsorol azután több mint hetven ősbemutatót vagy magyarországi bemutatót – ezek jegyzékét egyelőre Szőnyi Erzsébet 2021-ben bemutatott, 2019-ben (!) Kollár Évának ajánlott Virágfüzére zárja („Kollár Éváé ez a Virágfüzér, kéztől kézig, édig...” – áll a kottán, a Szerző keze írásával, 24. o.), a jegyzék legelején pedig Szabó Csaba egyik madrigálja szerepel (az itt említett 1976-os megszólaltatás azonban nem ősbemutató, valójában évekkal követte a kompozíció első marosvásárhelyi és magyarországi előadásait). Közül még az adattár sok más fontos és jellemző információt.

Az emlékkönyv tekintélyes részét a hazai és más országbeli jubileumi köszöntők szövegei alkotják (a szerzők neve mellett mindig ott látjuk arcképüket is), ezekhez és régebbi írásokhoz Kollár Éva készített rövidebb-hosszabb bevezetőt (az általa jegyzett sorokat aranybetűs iniciálé-féle emeli ki, egyszerűen és informatívan, dekoratívan és mégis diszkrétan), továbbá nagyon sok – régebbi vagy újonnan készült, komoly vagy humoros-játékos – írás, krónika, emlékirat, paródia stb. száma-

zik az énekhar tagjaitól (ezeket az „Így írunk mi” feliratú szövegeket ugyancsak szerzőik arcképe illuminálja).

Az arany különböző árnyalatai vissza-visszatérnek háttérszínekben, kereteken, feliratokban, mottókban – a kötet harmóniája jelentésszerű, a kórus munkáját nyilván jellemző belső harmónia látható megjelenítése (családi harmónia). Nagyon gazdag a könyv képanyaga, meghívók, újságkivágások, különböző műfajú fotók – a portrén kívül életkép, beállított csoportkép, utcakép, tájkép, tárgyfoto – nagy változatossága segíti az olvasót, hogy az énekhar élettörténetébe mintegy személyében is bevonódjék.

A szerkesztésben – a szövegek sorrendjének megválasztásában – és az adatok pontosságában itt-ott bizonyos nagyvonalúság tapasztal-

ható; az sem hagyható szó nélkül, hogy az utalások némelyikét csak a kórus életébe beavatottak érthetik. Ugyanakkor e rövid ismertetőből is kitűnik és nem is lehet eléggé hangsúlyozni, hogy – habár nem szakkönyv, mégis – a szakmabeliek számára igazán forrásértékű ez a gyűjtemény; annál inkább fájlattható, hogy nem tartalmaz az eligazodást segítő névmutatót. Mind-ezen hiányokért azonban messzemenően kárpótol a nemes tartalom és az elegáns megjelenés. (50 éves a Budapesti Monteverdi Kórus. Szerkesztette: Kollár Éva, Pintér Monika; kép: Gózonné Genszky Gabriella, dizájn: Pintér Boróka. Kiadja a Budapesti Monteverdi Kórus Alapítvány, 2021. A kötethez dr. Kutnyánszky Csaba professzor, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem rektorhelyettese írt ajánlást.)

Köteles György

KERTÉSZ ATTILA 80. SZÜLETÉSNAPJÁRA

„Hit abban, hogy a zene a fiatalok és minden ember intellektusának, lelkének kifejlesztését segíti, harmonikusvá teszi a test, a lélek, a szellem egységét.”

Nem is kaphat más első helyet a bennem kavargó gondolatok közül, mint egy kodályi gondolat.

Azt hiszem Kertész Tanár Úr az, aki a kodályi eszme minden rezdülését megtestesíti személyiségében, szellemiségében, élete és egész zenei pályafutása során.

A gyökerektől kezdve, zenész család sarjaként a gyulai kolbász készítésének fortélyai mellett ivódott be a zene iránti rajongás életébe, mely olyan kiváló jellemmel párosult, ami az orvosi egyetemi kitérő után egyértelművé tette saját maga számára is, hogy pedagógusnak született. Mert pedagógusnak, a szó valódi értelmében, születni kell. A Debreceni Zenekonzervatórium és a Pécsi Tanárképző Főiskola elvégzése után Pécsen a Széchenyi Gimnáziumban, majd a Janus Pannonius Gimnáziumban kezdett el tanítani, melynek ma már 54 éve. 1977-től napjainkig a felsőoktatásban is bővíti a hallgatók tudását elsősorban a zene-pedagógia területén, és egyben hiteles emberi példát is mutatva számukra, a Bartóki gondolat mentén, „tisza forrásból”. Mind tanítványai, mind saját maga számára is meghatározó volt a gimnáziumi zene tagozat élén eltöltött 39 év, mely intézmény az ő érdemeinek és kórusaival elért sikereinek elismeréseként Kodály Zoltán 100. születésnapján vehette fel a Kodály Zoltán Gimnázium nevet. Idén áprilistól pedig fáradhatatlan munkájának elismeréseként a gimnázium ikonikus 13-as terme a Kertész Attila zeneterem nevet viseli. Úgy érzem, hogy méltóbb módon nem is

ünnepelhetjük volna meg a születésnapját.

Mennyi év tapasztalata volt már mögötte, amikor 1998-ban a Kodály Zoltán Gimnázium ének-zene tagozatának felvételijén találkoztunk! Zene iránti elkötelezettsége már akkor tekintélyt parancsoló volt és az ember azonnal tudta, hogy jó helyre érkezett még akkor is, amikor egy szekundnyi tévesztésért egyes érdemjegyet kapott, vagy óra közbeni beszélgetés miatt négy évig ültetett az első sorban a fiúk mellett ének órán.

Mindez azonban szerves része volt a tanítványok egyéniségeként történő támogatásának és szükséges volt ahhoz, hogy egy érzékeny, kamasz korosztály számára is irányt mutasson, értékrendet teremtsen és formáljon, hiszen „a zene lelki táplálék és semmi mással nem pótolható”.

A Bartók Béla Leánykar első kóruspróbáján Pászti Miklós Keserű búcsúvétel című művének gyakorlása közben tapasztalhattam meg, hogy mi is az igazán igényes kóruszene. Aztán nemzetközi és hazai versenyek, koncertek, osztályéneklési versenyek sora követte: megannyi izgalom, öröm és hit magunkban, hogy közösen, a vezetésével mindenre képesek lehetünk. Talán a legemlékezetesebb dátum, amire a mai napig pontosan emlékszem, az 2000. december 10-e, egy felejthetetlen este a Pesti Vigadóban: kategóriagyőzelem és nagydíj a Kodály Zoltán Vegyeskarral a Kodály Zoltán II. Kórusversenyen, melynek gálakoncertjét Kodály Zoltánné Péczely Sarolta személyesen hallgatta végig.

A gimnáziumi évek meghatározó időszaka után, az ott megtanult elvek mentén Kertész Tanár úr hívására a Mecsek kórusban folytattam az éneklést, melynek 15 éves vezetése alatt szinte végig kísérhettem munkáját. Itt volt alkalmam megtanulni azt, hogy mit jelent a zene és a közösség ereje egy fárasztó (munka) nap után és milyen felszabadító érzés tud lenni egy gyermekváltás miatti időszakos kihagyást követően újra együtt énekelni Pergolesi Stabat Mater-ét.

A Mecsek kórus, mint Pécs Város kórusa hagyományainak ápolásán túl az újító kezdeményezések között részt vehettem a Mecsek Nőiakar megalapításában, mely főként a Bartók Béla LeánykARBól nővé lett kórustagokból alakult és védjegyévé vált az érett, nőikari hangzás. A kortárs magyar zeneszerzők zenei hagyatékának ápolását is lehetővé tette a nőikari formáció létrehozásából adódó repertoár-bővülés, mely további versenyered-

ményeket, közös sikereket is eredményezett.

Tanár Úr mai világban hiánypótló, közösségformáló erejét mi sem bizonyítja jobban, hogy évente egy-egy fellépés erejéig összeáll a Nosztalgia kórus egykori tanítványaiból, kórustagjaiból. A Nosztalgia kórus néhány próbával Bartók Béla Négy szlovák népdal című műve és Kodály Zoltán „nagy” vegyes-, és nőikari művei mellett Bárdos Lajos, Karai József, Orbán György és sok más neves zeneszerző darabjait képes megszólaltatni, fontos és évtizedeken átívelő igazságot tartalmazó üzenetet közvetítve a hallgatóságoknak, akik között már a gyermekeink is helyet foglalnak.

Meggyőződésem, hogy Kertész Tanár úr felé csak intenzív érzelmeket lehet érezni, senki sem maradhat közömbös iránta. Szilárd jelleméből fakadó, következetes elveken nyugvó döntéseiért időnként talán nehezteléssel vegyült az érte érzett szeretet, mely aztán később nyert teljes értelmet. Hiszen olyan útravalót kaptunk tőle mindannyian, mely az élethez való hozzáállásunkat, személyiségünket az életünk későbbi szakaszai során is meghatározta és meghatározza ma is. Őszintén hiszem, hogy jobb emberré váltunk általa mindannyian, akik kórustagként vagy tanítványként a kezei alatt énekelhettünk.

Isten éltesse még nagyon sokáig Tanár Úr!

2022 április,

Dr. Livják-Rozoga Veronika,
kórustag

NEMZETKÖZI KAPCSOLATOK

Tiszteletadás Szőnyi Erzsébet emlékének Angliából

Angliából érkezett 2022. január 3-án egy e-mail a Magyar Kodály Társaság címére, „tárgy: in Memoriam Erzsébet Szőnyi” megjelöléssel. Peter Hatfield egymondatos udvarias angol levélben érdeklődött a Szőnyi Erzsébet emlékére megjelent könyv előzményeiről és beszerzésének lehetőségeiről. Mint a kötet szerkesztője röviden tájékoztattam e témában. Így kezdődött kapcsolatunk az angol kollégával, és az első kapcsolatfelvételt sűrű levélváltás követte.

Peter Hatfield zenetanár bemutatkozott, részletesen beszámolt arról, hogy már 1973 és 1974 nyarán részt vett Magyarországon a pécsi Jeunesse Musicales táborokban. Egy évvel később ösztöndíjat kapott a Magyar Államtól, budapesti zeneakadémiai tanulmányokra, amelyeket az 1974/75-ös tanévben Szőnyi Erzsébet irányításával végzett. Beszámolóiból sok érdekes részletet ismertem meg Peter Hatfield úr magyarországi tapasztalatairól, és úgy gondoltam, leveleiből nem csak részleteket közlök, hanem az első két hosszú levelének teljes magyar fordítását közreadom. A magyar zeneoktatásról, zenei nevelésről megfogalmazott tapasztalatai, elismerő észrevételei, különösen értékesek egy külföldi érdeklődő nézőpontjából. Mindezt kiegészítve országunkról „egy angol utazó” szemével gyűjtött élményei közérdekűek. A levelek szövegében az eredetiből változtatás nélkül átemelt, részben magyarul fogalmazott és betűhíven közölt sorokat dőlt betűs szedés emeli ki.

A 2022. január 12-én keltezett levél.

Tárgy: Szőnyi emlékére

„Kedves Dr Klara Markusne Natter-Nad! Először bemutatam magamat... Ének-zene tanár voltam de most nyugdíjas vagyok... Now much more in English. – 2005-ben mentem nyugdíjba az iskolából, ahol 30 évig tanítottam. Ez az intézmény, a manchesteri Chethams School, nagy hírnévnek örvend Angliában, az Egyesült Királyság legnagyobb speciális zeneiskolája, ahova csak a kiemelkedő zenei képességekkel rendelkezők nyerhettek felvételt. Sajnos, ez általában csupán kiemelkedő hangszeres készségeket jelentett, és az én dolgom volt a tanulók hallási, olvasási és általános zenei készségeinek

fejlesztése. Úgy hiszem, ebben sikerült eredményeket elérnem. Osztálytermi munkámat számosan tanulmányozták az Egyesült Királyságból és külföldről, magam pedig sok éven át voltam meghívott előadó tanári konferenciákon és nyári tanfolyamokon: tanítottam a Hongkongi Akadémián; vendég-előadó voltam az ausztráliai Kodály Társaság által szervezett képzéseken (Sydney, Melbourne, Brisbane). Bizonyára ismeri Ön is Deanna Hoermann, Ian Harrison és Judy Johnson kollégákat.

Mielőtt a Chethams iskolába kerültem, az életem gyökeresen jó irányba fordult, amikor 1974/75-ben Szőnyi Erzsébet tanítványa lettem a Liszt Akadémián. Nem mondhatnám, hogy én voltam a legjobb hallgatója: tapasztalnom kellett, hogy a többi külföldi növendékhez hasonlóan, általános zenei készségek terén messze elmaradok az ő magyar diákjaitól. Mindemellett Szőnyi Erzsébet csodálatos inspirációt jelentett számomra, és mindinkább meggyőződésemmé vált, hogy Ő a 20. század legjelentősebb és legfontosabb zenepedagógusa. Felvillanyozó és örömteli érzés volt, amikor néhány éve újból találkozhattam vele Ormódi utcai otthonában, és elbeszélgethettünk tea (neha valami kis erosebb!) és keksz mellett. Hasonlóképpen szívesen találkoztam jó barátommal, Szabó Miklóssal, aki már szintén nincs közöttünk. Minden év márciusában és októberében visszatérek Magyarországra (nem csak Pest de mas Varos is).

Latja, hogy nagyon szeretem a Magyar nyelvet es culturalis eletet! Több fejezetet lefordítottam (hatalmas szótárak segítségével) Szőnyi „Öt kontinensen...” című művéből, azt hiszem, ő is elégedett volt velük!

Sajnálom, hogy hosszú lett ez a levél, de talán ebből is kitűnik, hogy Szőnyi iránti hálám és szeretetem nagyon őszinte. Menyire hiányzik! Épp emiatt, szeretnék hozzájutni az emlékkönyv egy példányához. Annak idején tőle magától kaptam a „Szőnyi Erzsébet XC. születésnapja” című kötetet, amelynek, természetesen, ugyancsak Ön a szerkesztője. Remélhetőleg március 7. és 21. között Magyarországon leszek. Be tudom szerezni az emlékkönyvet a Rózsavölgyinél?

I know who you are! Több kóruskoncerten is részt vettem a Zeneakadémián (in the kisterem); legutóbb a Bárdos-emlékhangversenyen (2019), ahol Ön mutatta be a kórusokat és karmestereiket. Az első sorban ültem, Bárdos bájos unokája mellett.

Minden jót! Boldog új evet kivanok!

Peter Hatfield

A következő hosszú levél: 2022. január 26-án érkezett.

Tárgy: A bit about Szőnyi, a bit about me...

Kedves Klara!

Nagyon köszönöm, hogy elküldte számomra Moll / De

Greeve / Choksy írásait. Nagy örömmel olvastam őket. Lois Choksyval egy tanfolyamon volt szerencsém találkozni, Melbourne-ben. Különösen élveztem Betsy Moll írását, nagyon személyes és nagyon megindító beszámoló!

Talán kíváncsi rám, hogy ki vagyok, mit csináltam és így tovább. Mostani levelemben megpróbálok válaszolni kérdéseire. Persze jó lenne, ha találkozhatnánk (talán egy kávéra?). Budapesten leszek március 7. és 21. között. Lakást fogok bérelni (a Paulay Ede utcában), de nem töltöm ott minden időmet. Lesz néhány vidéki utazásom: Veszprém, Székesfehérvár, Fertőd, Sopron, Győr. Latja hogy jo turista vagyok! [...]

1973 és 1974 nyarán részt vettem a pécsi Jeunesse Musicales táborokban, melyeket tudtommal Szávai Magda szervezett. Részt vettem Agócsy László zenei általános iskolásokkal tartott bemutatóóráin, valamint Szesztay Zsolt szolfézsóráin. Akkor még nem sejtettem, hogy ezek sorsfordító pillanatok lesznek a számomra! Egy évvel később a Magyar Állam jóvoltából „osztendíjas” lettem a Zeneakadémián, ahol először találkoztam Szőnyi Erzsébettel. Bizonyára kinszenvedés volt neki a külföldi hallgatók kis csoportját tanítani, hiszen mi sokkal gyengébbek voltunk, mint az ő kedvelt, tehetséges magyar tanítványai. Persze nekünk is kinszenvedés volt. Elvégre zenei diplomával a tarsolyunkban most azért kellett küzdenünk, hogy megőrizzük szakmai tekintélyünket, miközben megbirkózunk az egyszerű zenei gyakorlatokkal. Bebizonyosodott, hogy hitelesek a leírások, amelyeket az óráiról, a stílusáról, a jelleméről olvastam. Mindig szigorú volt, de kedves; komoly, de szórakoztató; határozott a követelményeiben, miközben valósággal elbűvölő. Megrémültünk. Igazi kihívás volt, de hát így éltünk Budapesten az 1970-es években. Megszerettem a helyeket, az embereket, az iskolákat, a tanárokat, és barátságokat is kötöttem.

Szőnyi – akit sohasem szólítottunk úgy, hogy „Erzsi neni” – kiemelkedő inspirációt jelentett, kollégáival és tanártársaival együtt. Engedélyezték, hogy olyan iskolákat látogassak, ahol a leghihetlenebb zenei feleleteket láttam és hallottam azoktól a tanulóktól, akiket ezek a csodálatos pedagógusok tanítottak. Máig élénken emlékszem Hamvas Anikó, Szabó Helga és Katanics Mária óráira. Egy későbbi magyarországi látogatásom alkalmával mély benyomást gyakorolt rám a fantasztikus karnagy és briliáns elemző Szabó Miklós, akit később meghívhattam saját angliai iskolámba.

Szerencsémre a budapesti évem után csat-

lakozhattam Manchesterben a Chetham's School tantestületéhez. Ez az Egyesült Királyság legnagyobb intézménye, ahol kivételes tehetségű fiatal (8-18 éves) muzsikuskat képeznek. Ott szembesültem azzal a helyzettel, hogy olyan gyermekek zenei hallását és muzikalitását fejlesszem, akik a hangszeres játék terén már nagyon fejlettek. De... bizonyosan nemcsak az Egyesült Királyságban jelent problémát, hogy a gyerekek nagy részének a gyakorlati és technikai felkészültsége magasabb, mint az előadói teljesítmény számára valódi alapot jelentő általános zenei fejlettségük. Kodály szavaira emlékezve: „...mint homokra épített házak...”

Vajda Cecília tanított ebben az iskolában egy rövid ideig, és kiváló kvalitásai ellenére több kollégám nem volt meggyőződve arról, hogy a „Kodály System” a továbblépés egyetlen útja. Sokak szemében ugyanis meglehetősen dogmatikusnak és merevnek tűnt ez a módszer. Számomra azonban, tanulmányaim során mindinkább világossá vált, hogy a 19. század közepén John Curwen, átlagos gyermekek között elért lenyűgöző zenepedagógiai eredményei saját munkám alapjául szolgálhatnak. Más módszerek mellett az övé bizonyára nagy hatással volt Kodályra, hiszen Curwen ugyancsak az éneklésre és a szolmizációra alapoz, nagy létszámú gyermekcsoportokban is. Áttanulmányoztam számos, a múlt század eleje óta készült tankönyvet, amelyek megmutatják, hogyan lehet zenei gyakorlatokon és etűdökön keresztül eljutni a zenei írás-olvasás készségéhez hangszerhasználat nélkül, valamint hogy mi módon lehet értelmesen zenét hallani és hallgatni. Természetesen rájöttem, hogy maga Szőnyi professzor is pontosan így építette fel nemcsak saját óráit, hanem ezt a vezérfonalat követik „A zenei írás-olvasás módszertana” című zseniális kiadványának leckéi is. Felkelteni a gyakorlatok iránti érdeklődést és aktivitást.

Hiszem és remélem, hogy sikerült magamnak is némi eredményt elérni ezen a téren. Az osztályaimat látogató szakemberek, az Egyesült Királyságból érkezettek csakúgy, mint a külföldiek, arra ösztönöztek, hogy indítsak tanfolyamokat tanárok számára (akik gyakran nem tartották magukat „igazi” zenészeknek), ahol segítséget nyújthatok a munkájukhoz szükséges készségeik és az önbizalmuk fejlesztésében. Természetesen tudtam, az a legfontosabb, hogy ez a fajta tanítás sikeres legyen az általam tanított legkisebb gyerekeknél. Ezek a növendékeim, hangszeres beállítottságuk ellenére, egyre jobban megbarátkoztak a többszólamú énekléssel. Megismerkedtek a szolmizációs nevekkal és zenei összefüggésekkel, többet memorizáltak, és képessé váltak a zene hallás utáni lejegyzésére. Az angol oktatási rendszer (történelmi okokból) nagyon vizsgaorientált, ezért túlságosan akadémikus-sá válhat, és inkább elméleti, mint gyakorlati jellegű. Szeretném azt hinni, hogy azok az osztálytermi zenei élmények, amelyekben növendékeim már az első években részesültek, biztos alapot adnak további fejlődésükhez.

Nyugdíjba vonulásom után, Szabó Miklós sok bátorítására és némi izgalommal, sikerült újból felvenni a kapcsolatot Szőnyi Erzsébettel. Mennyire örülök, hogy megtettem! Sok éven át minden márciusban és októberben Magyarországon jártam, hogy tovább bővítssem tapasztalataimat ennek a lenyűgöző országnak a nyelvéről és kultúrájáról. E látogatásaim során igazi

fénypontot jelentett az Ormódi utcai meghívás, süteményre és teára. Izgatottan vártam a találkozást, már csak azért is, mert alkalmat adott rá, hogy bocsánatot kérjek egykori, erőltetett erőfeszítéseimért! És azt is el akartam neki mondani, hogy milyen mély és szinte felmérhetetlen hatást gyakorolt rám. Lefordítottam (némi nehézséggel) több fejezetet az „Öt kontinensen a zene szolgálatában” című, régi könyvből. Ez még jobban tudatosította bennem azt a rendkívül jelentős szerepet, amelyet ő a nemzetközi zenei nevelés területén betöltött. Hol tartanánk ma, nélküle? Gyakran mondtam, hogy ő a 20. századi zeneoktatás legjelentősebb és legfontosabb alakja, de mindig azt hitte, tréfálok! Nagyon hiányzik – ahogy sok ezer embernek szerte a világon –, de munkája és hatása ma is nagy hajtóerőt gyakorol számos zenepedagógiai programra és művészi teljesítményre, minden kontinensen.

Nos, Klára, ez egy hosszú levél. Bízom benne, hogy megért engem! Várom, hogy valamikor személyesen is találkozunk. Remélem, Budapesten mindannyian jól vannak és egészségesek! Minden jót kívánok!

Peter

*

NEMZETKÖZI KAPCSOLAT címmel január 30-án küldtem egy rövid összefoglalót a Kodály Társaság részére azzal a kéréssel, hogy a következő február 1-jei Elnökségi ülésen ez a téma is kerüljön felvetésre. – Szeretném felkutatni azokat a kollégákat akik Péter Hatfield urat ismerhették, hiszen a könyvben is többen írtak azokról a kivételes bemutató szolfézsórákról, amelyek a Zeneakadémia Tanácstermében zajlottak. Ilyen például a könyvben Losonczy Katalin írása, ahonnan a következő szöveget idézem (68.o.)

„A Tanácsteremben már vártak bennünket a vendégek, néha nem is tudtuk honnan érkeztek. Ők körben a fal mellett széksorokon, mi pedig a nagy ovális asztal körül ültünk, az ablaknak háttal állt Erzsi néni. Legyakrabban angolul, ritkábban németül, néha franciául adott elő, mi pedig illusztráltuk az adott anyagot...”

Peter Hatfield sok nevet felsorolt, akiknek az óráin járt – egykori jól ismert neves kollégáink,

akik sajnós már nem élnek közöttünk. Ezért kértem, hogy ha valaki emlékszik, vagy megismerte személy szerint, jelezzen nekem, hogy tovább gombolyíthassuk ezt a nemzetközi szálát. Nos, érdeklődéseimre, név szerint senki nem emlékezett ezekre a vendégekre.

*

A levelek érkezéséről hírt adtam Gémes Almának, Szőnyi Erzsébet unokájának. Ő rögtön válaszolt, a következő szöveggel: „Igen, emlegette Hatfieldet, mert teljesen meg volt hatva, az Öt kontinensen fordítások miatt, nagyon boldog volt, hogy valaki úgy gondolja, hogy ez ma is érdekes olvasmány. Ő is mindig nagyon várta ezeket a találkozásokat. Minden alkalommal rádcsodálkozott, hogy újabb fordítással érkezik...”

*

Vendéglátás március 10-én. Peter Hatfield, mint írta, gyakran látogatott Magyarországra, 2022 márciusában ismét Budapestre érkezett. Mivel leveleiben többször is emlékezett Szőnyi Erzsébet kedves vendéglátásaira az Ormódi utcai otthonában, úgy gondoltam, jó lenne a mostani találkozásra is azokhoz hasonló szituációt teremteni. A Szőnyi-emlékkönyvben több fotó is van, ami az Ormódi utcai lakásban készült. Ilyen a 81. oldalon, ahol Szőnyi Erzsébet mellett Somorjai Paula és férje, valamint Rozgonyi Éva látható, a fotót Zakariás Anikó készítette, 2019. június 4-én, és az utolsó összejevetelek egyikét örökíti meg.

Az egykori emlékek felidézésére jöttünk össze most márciusban baráti beszélgetésre az én otthonomban, Óbudán. Szőnyi Erzsébet többször járt itt vendégségben, egyik alkalommal Betsy Moll társaságban, aki az alkalomról fényképet készített. Ezt a márciusi eseményt ismét egy fotó örökíti meg, Peter Hatfield, Somorjai Paula és a vendéglátó személyével.

Még egy személyes találkozásunk volt, március 18-án a Veres Pálné Gimnáziumban, Ugrin Gábor Emlékhangversenyén. Peter Hatfield számára ismerős volt Ugrin Gábor karnagy híre és neve, Londonban részt vett azon a hangversenyen, ahol Ugrin a kórusával szerepelt. Most a budapesti rendezvényen érdeklődéssel hallgatta a magyar kórusok remek előadásait.

Hazatérése után újabb levélben elismeréssel és örömmel szólt Magyarországon tett látogatásáról. Bízom benne, hogy a továbbiakban is lesz erre lehetősége.

*

Úgy gondolom, ez a látogatás, amely tükrözi a máig eleven nemzetközi érdeklődést Szőnyi Erzsébet tanításai és munkássága iránt, méltó a figyelmünkre, hogy ezzel is emlékezzünk Szőnyi Erzsébet 2022. április 25-i, immár 98. születésnapjára.

Budapest, 2022. március 24.

Márkusné Natter-Nád Klára

• FELHÍVÁS •

Tisztelettel kérjük Barátainkat és Pártolóinkat, hogy támogassák a KÓTA kulturális munkáját személyi jövedelemadójuk 1%-ával! Köszönjük!
Magyar Kórusok, Zenekarok és Népzenei Együttesek Szövetsége - KÓTA Adószám: 19660372-1-41

Peter Hatfield, a Chetham's School of Music – Manchester tanárának Magyarországi látogatása, 2022. március

Szőnyi Erzsébet Ormódi utcai otthonában, 2019. június 4-én. Somorjai Paula, Rab Endre és Rozgonyi Éva társaságában (fotó: Zakariás Anikó)

Márkusné Natter-Nád Klára otthonában

2014. Szőnyi Erzsébet és N-N. Klára (fotó: Betsy Moll)

2022. március 10. Klára, Peter Hatfield, Paula (fotó: Rab Endre)

A Veres Pálné Gimnázium Emlékhangversenyén az Igazgató az iskola legidősebb Tanárnőjét köszönti. A közönség utolsó sorában ül N-N Klára, Peter Hatfield és Ordasi Péter. 2022. március 18. (fotó: Thaler Tamás)

160 160 ÉVE SZÓL A KÓRUSMUZSIKA BAJÁN

Kevesen tudják, hogy a Liszt Ferenc Énekkar Baja városának legrégebben alapított együttese. Sem egyesület, sem kulturális szervezet nem élte meg azt az időt, mint a Liszt Ferenc Kórus. Alapítását 1861-re tehetjük, amikor is megalakult „Magyar Dal- és Zeneegylet” néven. Első szereplése 1862 húsvétján volt. Ekkor a kar magyarul énekelte az ünnepi misét. Ezt követően gyakran adott hangversenyt a Bárány fogadóban – amely a mai Lukin László Ének-Zenei Iskola helyén volt.

Az első száz év alatt számtalanszor szünetelt és újraéledt, vagy hosszabb-rövidebb ideig feltűntek mellette más daloskörök, mint pl. az Iparos Dalárda, Munkásdalárda, Szakszervezeti Dalárda, Polgári Dalegylet, ahogyan az elnevezésüket a történelmi környezet éppen diktálta.

1948-ban történt meg a különböző bajai dalárdák egyesülése. A József Attila Művelődési Központ pedig 1955-től vette gondjaiba az énekkart. Ekkor a történelem megint közbeszólt, és rövid ideig elnémult a kórusmuzsika Baján.

1958. őszén viszont széleskörű szervező munka indult a város dolgozói körében a bajai daloskultúra felélesztésére. Megalakult az a vegyeskar, amely azóta megszakítás nélkül működik. Az elmúlt hat évtizedet két szakaszra oszthatjuk.

1958-tól az újjászervezett énekkar karnagya Vigh László lett – a Bajai Tanítóképző Főiskola tanára, későbbi tanszékvezetője, aki egészen nyugdíjba vonulásáig látta el kiválóan ezt a tiszteletet.

A kórus 1961-ben a 100 éves jubileum alkalmából vette fel a Liszt Ferenc Énekkar nevet.

Vigh László tanár úr a kórust 35 évig – 1993-ig – vezette. Másodkarnagyként és szólamvezetőként együtt dolgozott vele felesége - Vigh Lászlóné Magdi. Karnagyunk munkáját a kórus titkáráként Varga Mózes segítette.

Ez a kórus a hazai eredményei mellett Jugoszlávia, Olaszország, Németország, Bulgária városaiban is fellépett, a legtávolabbi úti cél pedig Dánia volt.

Legnagyobb vállalkozásai voltak az énekkarnak olyan grandiózus művek megszólaltatása, mint Haydn: Teremtés és Händel: Salamon című oratóriumai. Ez utóbbit két magyar és két német város kórusai adták elő közösen zenekarral, szólistákkal öt helyszínen.

1993 – forduló év volt a kórus történetében.

Vigh László nyugdíjba vonulásakor, október 15-én búcsúkoncerten köszönt el a kórustól és Baja város zeneszerető közönségétől.

Az énekkartól a kórus vezetőjével egyidőben elkészöntek a 3

évtizedig vele együtt éneklő kórustársak közül is sokan. A következő próbára mindössze tizenhatan maradtunk a régi tagok közül.

A mai kórustagok közül pedig már csak tizenketten mondhatjuk el, hogy még énekelhetünk Vigh László tanár úr keze alatt.

Gáll Vilmosné
Havasi Jánosné
Heteyi Sándorné
Jánosi László
Kozma Ildikó
Loósz Erzsébet
Majoros Erzsébet
Makkai Gézáné
Sándor Tibor
Siskovits Lajosné
Terrayné Ifjú Erzsébet
Zombolya Géza

1993. október 18-án kezdődött el a kórus máig tartó életszakasza.

Karnagyunk Makkai Gézáné Kati, a bajai Lukin László Ének-Zenei Általános Iskola és Partitúra Zeneiskola igazgatója lett.

Szerencsére Kati hívó szavára új dalostársak csatlakoztak hozzánk, ennek köszönhető, hogy a kórus megszakítás nélkül folytathatta a munkát. Fő célunk az volt, hogy megőrizzük a folytonosságot, és életben tartsuk ezt a

nagymúltú együttest.

Azon az őszön megtanultuk Mozart C-Dúr (Dominicus) miséjét, amely a Belvárosi templomban hangzott el a karácsonyi koncerten.

Ezt a művet a következő évben Waiblingenben is előadtuk. Műsorunk második felében magyar zeneszerzők műveit mutatuk be a kórus korábbi repertoárjából.

Az egyházi zene azóta is a felét teszi ki repertoárunknak. Mozart Koronázási miséje, Charles Gounod: Messe aux chapelles (Missa breve No7. C-Dúr), Bárdos Lajos: Missa tertia, Antonio Vivaldi: Gloria, stb.

Repertoárunkban a kórusmuzsika minden korszakából válogatunk a reneszánsztól a romantikáig, majd a XX. század zenéjéig.

Állandóan műsoron tartjuk a neves magyar zeneszerzők kórusműveit (Bartók Béla, Bárdos Lajos, Halmos László, Ka-

rai József, Kocsár Miklós, Kodály Zoltán, Liszt Ferenc, Orbán György, Tillai Aurél, Tóth Péter, stb.), különösen a népdalfeldolgozásokban leljük örömeinket.

Külföldi kortárs szerzők műveivel is szívesen színesítjük a palettát, pl. Ola Gjeilo, William Gomez, Eric Whitacre, Morten Lauridsen, Kurt Nystedt, John Leavitt, stb.

Büszkék vagyunk rá, hogy azóta is sikerült folyamatosan fenntartani a kórus működését. Talán érthető, hogy a mai kórustagoknak ebből az időszakból származnak az élményei.

Vendégszerepelünk Magyarország városaiban, ahol kórustalálkozókon, fesztiválokon énekelve visszük hírét a bajai kórusmuzsikának.

Bács-Kiskun megyében eddig 15 községben énekeltek, az ország területén pedig 24 városban mutatkoztunk be.

A Baja testvérvárosaival, más baráti kórusokkal fenntartott kapcsolatoknak eredményeként külföldön is gyakran megfordulunk. Szívesen nevezünk be nemzetközi kórusfesztiválokra.

Amint a térképen mutatjuk, 1993 óta 15 európai városban szerepeltünk. Nemzetközi kórusversenyen is megmérettettük magunkat. A csehországi Olmützben 2005-ben kamarakórus superior kategóriában ezüst minősítést kaptunk. Ide 2006-ban is visszatértünk, akkor a kamarakórus megismételte előző évi eredmé-

nyét, a teljes vegyeskar pedig egyházzene kategóriában kapott ezüst minősítést.

Hetente két estén 2-2 órát töltünk kóruspróbákon, sőt 2016 január óta a nőikar külön repertoárt is épít, így a nők még egy órát szánnak erre a nemes hobbiára. A szorgalmas munkának meg is van az eredménye, sok meghívást kapunk, és mindenhol szívesen fogadnak bennünket.

A KÓTA minősítési rendszerében 1998-ban fesztiválkórus, 2004-ben hangversenykórus, 2014-ben gálakórus, és 2021-ben újra gálakórus minősítést értünk el. Bács-Kiskun Megye Művészeti Díját 2015-ben vehettük át Kecskeméten.

Nagyon büszkék vagyunk karnagyunkra, Makkai Gézánera, aki számos elismeréssel rendelkezik: 1985. és 1990. Miniszteri Dicséret, 2009. Baja Város Hírnevéért díj, 2010. Németh László-díj, 2020. KÓTA-díj tanár kategória, és ugyancsak 2020-ban Baja Város Kultúrájáért Díjat vehetett át.

A Liszt Ferenc énekkar városunk zenei életében is aktív szerepet vállal.

2009 óta évente megrendezzük a PÜNKÖSDVÁRÓ KÓRUS-FESZTIVÁLT, ahol meghívásunkra az elmúlt 11 év alatt – 29 városból – 42 kórus lépett fel.

Külön megtiszteltetés, amikor személyesen is találkozhatunk az előadott darab szerzőjével úgy, mint Tillai Aurél, vagy Wolf Péter.

Ezeket a nagyszabású rendezvényeket kórusgyűlésünk a Nemzeti Kulturális Alaphoz benyújtott pályázatok segítségével, és Baja Város Önkormányzatának támogatásával tudja megvalósítani. Sok segítséget kapunk a Baja Marketing Kft.-

től és önkéntes támogatóktól is, akiket szintén köszönet illet.

Szívesen énekelünk hangszeres kísérettel vagy kamarazenekarral. Korrepetitoraink és a zeneiskola művésztanárai önzetlenül vesznek részt a művek megszólaltatásában. Hálásak vagyunk ezért. A teljesség igénye nélkül hangozzék el az ő nevük is.

Dankó József
Duliskovics Klára
Eördögh Gabriella
Kántor Erika
Koós Zoltán
Kubán Loránd
Kubán Marija
Kunosné Dankó Ilona
Lájer Konrádné
Laki János
Nagyapáti Noémi
Pethő Attila
Szabó-Hangya Tamara
Wilhelm Ildikó
Wolfárné Tóth Mária
Zslebics Judit és mások.

A kórusnak fenntartója nincs, 1988 óta egyesületi formában működünk.

Az egyesület korábbi elnökei 2016-ig

Nagy István
Svecz Zoltán
Nyíró Sándor – voltak.

2016 óta az elnökünk Makkai Gézáné. A munkáját segítő elnökség tagjai: Juhász Irma Ibolya, Fehér-Baros Anikó, Agócs Lászlóné és Terrayné Ifjú Erzsébet.

Sokat tesznek még kórusunkért az egyesület pártoló tagjai is. Külön köszönjük a fotózást, videofelvételek készítését Fehér

Zsoltnak és Zslebics Györgynek, nélkülük ez a visszaemlékezés sem készülhetett volna el.

Kórusgyűlésünknek jelenleg 50 bejegyzett tagja van, akik mind azon munkálkodnak, hogy ez a 160 éves kórus tovább éljen.

Terrayné Ifjú Erzsébet
kórustitkár

„ŐRIZZÜK A LÁNGOT”

A kórustitkár beszámolója a Bajai Liszt Ferenc Énekkar jubileumi koncertjéről.

„Magyar Dal- és Zeneegylet” néven alakult meg 1861-ben az a dalárda, amelynek tiszteletére jubileumi hangversenyt szervezett a Bajai Liszt Ferenc Énekkar „Őrizzük a lángot” mottóval.

Merész vállalkozásnak mondhatnánk a pandémia okozta másfél éves kényszerű leállás után megszervezni egy ilyen koncertet, de a kivitelezésben partnerre lettünk szentendrei barátainkban. A Musica Beata Kórus ezt megelőzően már négyszer megfordult Baján – kétszer vett részt az évente megrendezésre kerülő Pünkösdvárosi Kórusfesztiválon, és két nyáron szerepeltünk együtt a bajai Víziszinpadon. Szerencsésnek tartottuk magunkat, hogy elfogadták meghívásunkat egy közös koncertre.

Aggodalmunk, hogy vajon a bajai közönségnek hiányzik-e annyira a kórusmuzsika, hogy megkockáztatnak egy nyilvános rendezvényen való részvételt, szintén feleslegesnek bizonyult, mert 2021. november 6-án élettel telt meg Baján a Turisztikai Központ nagyterme. Az érkezők érdeklődve nézegették az előtérben fotókból, plakátokból, oklevelekből és egyéb relikviákból létrehozott kiállítást. Idős, veterán kórustagok örömmel fedezték fel önmagukat és régi kórustársaikat a fényképeken, majd elfoglalták helyüket a nézőtérben.

A dobogóra elsőként a vendégkórus állt fel, mi házigazdák pedig a széksorok mögött állva velük együtt énekeltek a nyitószámot: Wolf Péter Musica beata című kórusművét, melyet az azonos nevű kórusnak írt. Felemelő érzés volt sztereóban hallani. „Szállj, zene, szállj, aki vár, azt öleld át...” És itt szerető közönség várta a rég nélkülözött ZENÉ-t, így csupa nagybetűvel.

Baja Város Képviselő Testülete nevében a kultúráért felelős alpolgármester, Hajdú Miklós köszöntötte a jubiláló énekkart és a vendégkórust, majd kezdetét vette a koncert. Az első részben a Musica Beata Kórus mutatta be műsorát Bokorné Forró Ágnes vezényletével, zongorán közreműködött Klaus Tamás.

Műsoruk:

ismeretlen szerző: Alta Trinita beata
Charpentier: Az Úrnak az égben hála – részlet a Te Deumból
Farkas Ferenc: Pataki diákdalok
Daróczi-Bárdos Tamás: Három népdal Bartók gyűjtéséből
Daróczi-Bárdos Tamás: Úszkudara
Dvorak: Égi szent béke, jöjj!
Andorka Péter- Orgoványi Anikó: Szentendre

A közönség hálásan és sok tapsal fogadta műsorukat, mi pedig éreztük, hogy jó választás volt meghívni a baráti Musica Beata Kórust.

Ezután egy vetítéssel idéztük fel az elmúlt 160 év történéseit, különös hangsúlyt fektetve az 1958-1993 közötti időszakra, amikor Vígh László karnagy vezette a kórust (ebből az időszakból ma már csak 12 tagunk énekel 47 tagú kórusunkban), majd az 1993-2021-ig, máig tartó szakaszra, amit jelenlegi karnagyunk, Makkai Gézáné irányításával élünk meg. Mai kórustagjainknak ez utóbbi 28 év számít a személyesen megélt kórustörténelemnek. Mi, így ebben a felállásban Bács-Kiskun megye 15 községében, az ország 24 városában és külföldön 15 európai városban mutatkoztunk be.

A Bajai Liszt Ferenc Énekkar szervezi meg 2009 óta évente a mára már országosan ismert Pünkösdvárosi Kórusfesztivált is. Meghívásunkra a 11 év alatt 29 városból 42 együttes mutatkozott be Baján. Most két év kényszerű kihagyás után 2022-ben szervezzük meg a tizenkettediket.

A koncert második részében állt dobogóra a jubiláló Liszt Ferenc Énekkar Makkai Gézáné karnagy vezetésével. Izgatottak voltunk, hiszen a másfél év kihagyás után nagyon össze kellett szedni magunkat, hogy méltón ünnepeljük meg a 160 éves jubileumot.

Műsorunkat 210 éve született névadónk tiszteletére Liszt Ferenc O salutaris hostia c. művével kezdtük. Ezt követte egy madrigál a XVI. századból, Lassus: Matona mia cara, majd 500 évet ugrottunk a zenetörténetben, és egy kortárs, amerikai zeneszerző John Leavitt Missa festiva-jából két tételt adtunk elő (Kyrie, Sanctus), zongorán Kunosné Dankó Ilona működött közre.

Két magyar szerző népdalfeldolgozása következett. Karai József: Sárközi karikázóját a nőikarunk adta elő, majd Bárdos Lajos: Este van már c. művére ismét vegyeskarrá formálódtunk.

Két vidám műsorszámmal (Sto mi e milo – macedon népdal és Guantanamera) fejeztük be műsorblokkunkat, amelyben Tiszai Jakab harmonikán, Prekop Kázmér és Zslebits György gitáron működött közre.

Amíg a közös zárószámokhoz felsorakoztak mellénk a Musica Beata Kórus tagjai, egy kedves, meleg hangvételű köszöntést hallgattunk meg városunk másik nagy kórusának, az Ad Libitum-nak karnagyától, Pethőné Kővári Andreától. Jó érzés volt látni, hogy soraikból többen megtisztelték nézőként a jubileumi hangversenyünket.

Zárásként az összkar először a szentendrei zeneszerző, Wolf Péter Ave Maria-ját adta elő Zátonyiné Bálint Fruzsina szólójával (zongorán Kunosné Dankó Ilona játszott). Végül a bajai kórus régi tagjai által ikonikusnak tartott Rabszolgakórusral (Verdi: Nabucco) zártuk a koncertet Laki János Sándor zongorakíséretével. Mindkét művet Makkai Gézáné vezényelte.

Köszönetet mondunk közönségünknek, a közreműködőknek, és Baja Város Önkormányzatának a támogatásért. Csak velük együtt tudtuk bizonyítani, hogy amint eddig is tettük, továbbra is „ŐRIZZÜK A LÁNGOT”.

Terrayné Ifjú Erzsébet
kórustitkár

„SZILÁNKOK, ÉLMÉNYEK A KÓRUSTAGSÁGRÓL

„A szereplések örök emléket jelentenek, amiket a szürke hétköznapiokon történő kóruspróbák fáradsága csak teljessé tett. ... Nagyon sok fellépés, kirándulás tette izgalmassá életünket. Nagyon szeretek ebbe a közösségbe járni, ahol az éneklés mellett jókat lehet beszélgetni, járni az országot. Élvezem a szereplések izgalmát. Sok külföldi szereplésünk volt már, és örülök ezeknek az utazásoknak, mert egyéni leg nem tudtam volna eljutni ezekre a helyekre.”

/Gáll Vilmosné, a Liszt Ferenc Énekkar legrégebbi énekes, 1968 óta kórustag/

„A zene szeretete, az éneklés öröme, a művek tanulása és előadása során a közösségben megélt azonos érzések és élmények számomra az életérzések egyik legszebbike. ... Szeretem, hogy a kórusirodalom és zenei műfajok széles spektrumából merítünk. Repertoárunkban a reneszánsztól napjainkig alkotó zeneszerzők műveinek sokasága szerepel. (Orbán György, Kocsár Miklós, John Leavitt). Úgy érzem, hogy szerepléseink nem csak magunknak szereznek örömet, hanem hallgatóságunknak is zenei élményt nyújtanak.”

/Hastenteufel Erzsébet, 2007 óta tagja a kórusnak/

„Szeretek énekelni, a sikereket megélni, örömet okozni, látni a koncert végén a megható, könnyes arcokat, fogadni a gratulációt és a köszönetnyilvánításokat. Szeretek új tájakat, embereket megismerni, utazni, részt venni a kórusbulikon legyen az farsangi, karácsonyi vagy nyári. Engem feltöltöttek ezek a dolgok.

Életem egyik legnagyobb élménye 1999-ben volt Olaszországban. A Harmonia Nova kórus hívott meg bennünket három napra. Minden egyes napon felléptünk, a hálás, jókedélyű, zenét kedvelő olasz közönség előtt. Egy másik hatalmas, emlékezetes élmény volt a közelmúltban, 2017-ben részvételünk az Alta-Pusteria Nemzetközi Kórusfesztiválon. Álomszép környezetben hol Ausztriában, hol Olaszországban koncerteztünk, a koncerttermek és templomok mellett hol hegycsúcson, hol völgyben.

A hazai élmények közül kiemelném Egert. Ott már két alkalommal is megfordultunk 2017-ben és 2021-ben. Azelőtt gimnazista koromban jutottam el erre a vidékre országjárás keretében. A fellépések mellett megcsodáltuk Eger városát, élveztük az esti fényeket az óriáskerék tetejéről és a várból. Ijedeztünk a puszkadurrogatástól, amint török kori ruhákban zászlólengetéssel, dobszóval vonult a menet a várba.”

/Huba Szilvia, 23 éve tagja a kórusnak/

„Mint nyugdíjas ének-zene szakos pedagógus elmondhatom, hogy nekem „lételemem” a zene, a kórusban éneklés. Ez a

„szerelem” gyermekkorom óta elkísér, minden iskolatípusban énekeltem az adott intézmény kórusában. A Liszt Ferenc Énekkarnak 2005 óta vagyok tagja. Repertoárunk igen változatos, az én szívemhez az egyházzene áll közelebb. Kiváló karnagyunk Makkai Gézáné Kati szerető szívvel, igen nagy türelemmel és tapasztalattal irányítja a kórust. Baráti közösséget építünk, számos belföldi és külföldi fellépésünk során újabb kórusokkal kötünk barátságot, és cserélünk tapasztalatot.”

/Dr. Szobonya Csabáné, 2005 óta kórustag/

„Nem bántam meg soha, hogy e jeles együttesben lelt hangom otthonra. Negyvenkét év hosszú idő, amit tagjaként éltem át eddig, ebből huszonnyolcat az 1993-ban újjáalakult együttes „alapító tagja”-ként. ... Rendkívüli élmény, amikor felhangzanak ajkainkon a különböző zenei korok stílusirányzatainak gyöngyszemei az avatott kezű zeneszerzők tollából. Számomra bizsergető, felvillanyozóan remek érzés. Nem véletlenül nevezem zenei családomnak együttesünket, mivel évek hosszú során, a szó szoros értelmében véve kovácsolódtunk szinte testvéri közösséggé.

Reményeim között fontos helyet tölt be kívánván, hogy a Bajai Liszt Ferenc Kórus Egyesület még hosszú időn keresztül szolgálja e szép kisváros zenei életét, kultúráját a zenét szerető közönség osztatlan öröme.”

/vitéz Zombolya Géza, 1979 óta tagja a kórusnak/

„A bajai Liszt Ferenc kórusban 1990 körül kezdtem meg a tagságomat. A karnagyunk akkor Vigh Laci bácsi volt. Nagyon jó közösség kovácsolódtott össze. Késő esténként voltak a próbáink, mert a tagok csak akkor tudtak összejönni. Nem ritkán még fél kilenckor is zengett a művelődési ház, az énekszótól. Életem leghosszabb utazása is a kórushoz fűződik, ugyanis 33 órán át utaztunk busszal Dániába egy kórustalálkozóra. ....

Három év után az életemben történt változások miatt nem énekeltem tovább ebben a kórusban, de 2016 környékén újra visszatértem. A karnagy akkor már Makkai Gézáné Kati

volt, akivel együtt énekeltünk éveken át. Az ő személyisége, lelkes kórusvezetése összetartja a csapatunkat. Sok-sok közös élmény fűz össze bennünket. Nem csak a kórusfellépések, fesztiválok, utazások, hanem a születésnapok, és névnapok közös megünneplése is.

Évről évre megrendezzük Baján a pünkösdváros kórusfesztivált, amelyet az egész kórus teljes összefogással szervez meg. Mindenki kiveszi a részét, csodálatos látni, hogy együtt egymásért vagyunk.”

Kozma Ildikó
kórustag

KÓRUSÉLMÉNYEM

A hetvenes évek legelején a bajai Kossuth utcai Zsuzsi Presszóban kezdődött.

Főiskolai barátnőmmel – kétforintért – kottát másoltunk a kicsi asztalkán egy kávé mellett a város vegyeskórusának. Látva ezt egy fősulis társunk, mosolyogva, bántó szándék nélkül megjegyezte; „a művészek is kottamásolással kezdtek”.

Néhány nap múlva Vigh László ének-zene tanárunk határozott kéréssel fordult felénk. „Kádvásaim! Hétfőn este a Művelődési Házban találkozunk a speckol tantárgy kóruséneklés gyakorlati ismeretei céljából!” Hamarosan kezünkben is volt a fekete mappa, benne az „ismert sajtákezű” kották, a dosszién pedig, Bajai Liszt Ferenc Énekkar. Kérkedtünk éretlen kincsünkkel, mint egy kisgyermek. A mappát úgy öleltük magunkhoz, hogy az feltűnően olvasható legyen. Igen, igen, mi a Bajai Liszt Ferenc Énekkar tagjai vagyunk! Akkor éltük át először a kóruséneklés igazi szépségét, akkor és ott hallottuk először a sokat emlegetett „nagy harmóniákat”. A kötelező pár hónapos kóruséneklés gyakorlat kicsit kihűzött. A közel tíz évig tartó időszak részletes eseményei már halványak, de a tanult kórusművek felidéződnek. Ha hideg van, a Tél című mű első oktávja ugrik be, ha Virágvasárnap, akkor Jézus és a Kufárok története. Akkori időben ritka eseménynek számított az élőadás, a tv közvetítés. Budapesten a Képcsarnokban igen ott énekeltük Kodály Zoltán: Öregek című művét. Emlékezetes fellépés volt.

Nemsokára kórustagságomat felfüggesztettem egy hosszabb időre, majd nyolc évvel ez előtt ismét felálltam a dobogóra, természetesen a Bajai Liszt Ferenc Énekkarban. Azóta szinte minden hét két napja csak az enyém, az én önálló életem fontos része. Most már a kórus eseményei nem emlékek, hanem a jelen számomra, a mindennapjaim része. Vigh tanár úr távozása óta Makkai Gézáné Kati kórusunk karnagya. Az

ő szakmai tudása, felkészültsége, karnagyi múltja, gyakorlata kórusunk mozgató ereje.

Énekelünk műveket a reneszánsz zenetörténeti korszaktól kezdve a huszadik, sőt huszonegyedik századig. Egyházit, világit, hangszerkísérettel és anélkül. Minősítésekre, fellépésekre, kórustalálkozókra, baráti találkozókra járunk. Többnapos külföldi kórusfesztiválokon szerepelünk, itthon pedig baráti kapcsolatban vagyunk Szentendre, Eger, Jászberény és más városok kórusaival. Évek óta itthon Baján a mi nagy szervezésünk az országos Pünkösdváros Kórusfesztivál. Valóban Kodály tanár úr „tanácsára” mindig többen és többen énekelünk együtt, hiszen a közös éneklés eredménye az emberi kapcsolatok erősítése és az a várva várt „nagy harmónia, amiben mind egyek lehetünk”.

Igen! A Zsuzsi Presszóban kezdődött. A dal azóta szól, a láng ég és nem hagyjuk kialudni. És őszintén! A dossziét – ami ma ugyan bordó színű – ugyanolyan büszkén, feltűnően, láthatóan hordom kórusra, mint éretlen fiatal koromban, mert igen, az van ráírva: BAJAI LISZT FERENC ÉNEKKAR.

Havasi Jánosné
kórustag, az alt szólamvezetője

ÚJRA ÉNEKLŐ IFJÚSÁG DÍSZHANGVERSENY A TOLNAI MEGYESZÉKHELYEN

A Bárdos Lajos Zenei Hetek keretében megrendezett „Újra Éneklő Ifjúság” elnevezésű Díszhangverseny szekszárdi koncertjén a Tolna megyei kórusok mellett Baranya és Bács - Kiskun megyékből érkező általános- és középiskolai énekkarok énekeltek.

A 2022. évi tavaszi rendezvénynek a Babits Mihály Kulturális Központ Rendezvényterme adott otthont. Ez a koncert azért is kiemelt jelentőségű, mert az együttesek a járvány miatt két éve nem találkozhattak, énekelhettek.

A szekszárdi fellépésre olyan énekkarok is jelentkeztek, akik eddig még nem mutatkoztak be. Az április 1-i alkalmon 11 kórus énekel. Közel 300 fiatal érkezett Bajáról, Bonyhádról, Paksról, Pécsről, Szekszárdról és Várdombbról.

Köszöntést mondott Gyurkovics János, Szekszárd Megyei Jogú Város alpolgármestere és Berlinger Attila, a Babits Mihály Kulturális Központ ügyvezető igazgatója.

A Bárdos Lajos Zenei Hetek sorozata 1977-ben indult Solymáron. 1990-ben felvette Bárdos Lajos zeneszerző nevét. Ehhez a kezdeményezéshez csatlakozott Szekszárd városa.

Kezdetben a Garay Gimnázium egykori ének - zene tanára, Gerse József tanár úr és a Liszt Ferenc Pedagógus Kórus szervezte a megyei találkozókat a felnőtt énekkarok számára.

A tolnai megyeszékhelyen 2005-ben megszűnt az ének-zene tagozatos általános iskola. Az iskolai kórustalálkozók szervezésében központi szerepet vállaltak. Az iskola létjogosultságát és hiányát mind a mai napig érezzük.

Szekszárd városa az „Éneklő Ifjúság Díszhangversenyek” megszervezéséhez megfelelő helyszínt tud biztosítani. Naszladi Judit tanárnő kezdeményezésére 2017. év tavaszától a Bárdos Lajos Zenei Hetek keretében megrendezett Éneklő Ifjúság Díszhangversenynek újból Szekszárd ad otthont.

A minősítéssel egybekötött ünnepi koncert a Magyar Kórusok, Zenekarok és Népzenei Együttesek Szövetsége - KÓTA és Naszladi Judit (Szekszárdi Garay János Gimnázium) szervezésében, valamint Szekszárd Megyei Jogú Város Önkormányzat Közgyűlés Kultúra, Civil szervezetek, Városmarketing Bizottsága és a Babits

Mihály Kulturális Központ segítségével, az Emberi Erőforrások Minisztériuma támogatásával valósult meg.

A minősítő hangverseny szakmai zsűrijét Kertész Attila Liszt-díjas karnagy, a Magyar Kodály Társaság elnöke, Dr. Kerekesné Pytel Anna, a Magyar Arany Érdemkereszt polgári tagozat kitüntetettje, Kaposvár Város díszpolgára és Saltzer Géza, a Tatabánya Kultúrájáért-díjjal kitüntetett énektanár, a Felsőgallai Német Nemzetiségi Dalkörvezetője, a KÓTA (Magyar Kórusok, Zenekarok és Népzenei Együttesek Szövetsége) Nemzetiségi Szakbizottság elnöke alkotta.

A Bárdos Lajos Zenei Hetek „Éneklő Ifjúság Díszhangverseny”-en fellépő kórusok mindegyike élt a minősítés lehetőségével.

Elért eredményeik:

- Várdombi Általános Iskola Énekkara (Ágoston Mária) – „B” kategóriás Arany minősítés
- Bajai Szent László ÁMK Lukin László Ének – Zenei Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola Nagykórusa (Teket Melinda) - „B” kategóriás Arany minősítés
- Szekszárdi Garay János Gimnázium Leánykara (Naszladi Judit) „A” kategóriás Arany minősítés dicsérettel
- Paksi II. Rákóczi Ferenc Általános Iskola Napsugár Kórusa (Kákainé Sebestyén Judit) – „B” kategóriás Arany minősítés
- Tolnai Fusz János Zeneiskola Énekkara (Schmidt Zoltánné) - „A” kategóriás Arany minősítés dicsérettel
- Paksi Balogh Antal Katolikus Általános Iskola és Gimnázium Kórusa (Dudásné Szentimrey- Vén Krisztina) – „B” kategóriás Ezüst minősítés
- Szekszárdi Szent József Katolikus Általános Iskola Dalosköre (Ágoston Mária) – „B” kategóriás Arany minősítés
- Pécsi Koch Valéria Iskolaközpont Jugendchor Együttese (Halmi Edit) - „B” kategóriás Arany minősítés
- Szekszárdi Garay János Gimnázium Német Nemzetiségi Kamarakórusa (Naszladi Judit) – „A” kategóriás Arany minősítés
- Der deutsche Kammerchor des Valéria Koch Gymnasiums (Pécs, Halmi Gábor) – „A” kategóriás Arany minősítés
- Bonyhádi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium Ifjúsági Vegyeskara (Stargl Szilvia) – „A” kategóriás Arany minősítés dicsérettel

A bemutatkozásokat a zsűri szakmai értékelése és karnagyi megbeszélése követte.

Naszladi Judit
tanár